

«جوان» چرایی و الزامات تقویت ارزش ریال را واکاوی می کند

ریال مقابل دلار باید جنگ تصمیم گیری را ببرد

کاهش ارزش ریال یکی از مشکلات اساسی اقتصاد ایران است که رفاه مردم را به جد تهدید کرده و تهدید اساسی برای آینده اقتصاد، در صورت علاج نشدن آن است. البته به زعم خبرگان، این موضوع در صورت اراده دولت و عبور از تله تعارض منافع مسئولان قابل حل است. کاهش ارزش پول ملی به قدری مشهود، ملموس و آزار دهنده است که نیازی به اثبات و استناد لال نیست. اینکه مردم برای تأمین نیازه‌های اولیه خود مخصوصاً مایلی یک دهه گذشته مدام در حال دویدن هستند و شورویخانه به آمد آنها کفاف هزینه‌های جاری را نمی‌کنند و اینکه چند سال قبل با فلان تومان می‌شد فلان کارهای قابل قبول را انجام داد ولی با همان پول الان هیچ کاری، دقیقاً هیچ کاری نمی‌توان انجام داد، یعنی پول ملی ارزشی ندارد و مقصر اصلی آن نیز تحقیقاً تا کار آمدی‌هایی است که از سفره نرخ تسعیر ارز می‌خورند، بنابراین زیر کانه‌تر باید رقیب جدی برای ریال بتر اشند. طبعاً مقصد چنین مسیری، بی‌پره‌ کردن یک ملت از پدیده‌یات زندگی به نفع یک گروه کوچک‌تر است که حتی حاضر به زیر و رو کردن یک جامعه هستند چه آنکه به گفته خانم «ناثومی کلاین» نویسنده کتاب «کنترل شوک، ظهور سرما به‌داری فاجعه»، «جفری ساکس» علاقه داشت این هشدار «جان مینارد کینز» را نقل کند که «برای زیر و رو کردن یک جامعه، راهی زیر کانه‌تر و مطمئن‌تر از ضایع کردن پول کشور و جود ندارد. این روند همه‌نیروهایی پنهان قانون اقتصاد را در جهت تخریب به کار می‌گیرد. بنابراین برای جلوگیری از زیر و رو شدن جامعه، راهی جز تقویت ارزش پول ملی وجود ندارد. اما الزامات این مهم و راه‌های کاهش تسلط دلار چیست؟ برای پاسخ به این سؤالات با چند نفر از کارشناسان به گفت‌وگو نشستیم.ایم.

محمد خوش‌چهره، اقتصاددان و نماینده ادوار مجلس بر این باور است فعلاً تا رسیدن به خودکفایی کامل به‌ارز خارجی وابستگی داریم و ابزار این مبادله هم معمولاً ارز یا تها‌تر کالا است که در مورد کشور ما نفع مطرح است.پس بدون چون و چرا وابستگی اقتصاد به‌ارز وجود دارد. اما در مورد میزان وابستگی به‌شویه‌های بحث دارد. ابتدا اینکه وابستگی

اقتصاد به دلار مطرح می‌شود که این قضیه به‌خاطر سسلطه و شیطنت امریکاست و در واقع ضعف نظام تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کشورهایی بودند که نه تنها تلاش نکردند کاهش دهند، بلکه برعکس به‌شدت از نظر دلار وابسته‌تر هم شدند که از اینجا به بعد انحراف و جهل و غفلت در برخی مدیریت‌های ارزی و پولی کشور بعد از جنگ مطرح است و بخشی نیز بانکت جریان سازمان یافته‌نغذوی القای افکار است که توانسته به‌خورد بسیاری از رونس‌های بانک مرکزی و تصمیم‌گیران به صورت غیرمستقیم بدهد که وابستگی بالا برود.»

وی می‌افزاید: «۳۰ سال پیش در برخی رسانه‌ها بحث دلار و وابستگی به آن

و اینکه شیشه عمر امریکا یعنی دلار اگر ضربه بخورد اقتصاد این کشور به شدت آسیب‌پذیر می‌شود، صحبت کردم. اما از آنجایی که امریکا بر این امر واقف است جلوی این ضربات را می‌گیرد ولی در عمل این شکنندگی روز به روز در حال افزایش است و محتملی که ۲۰ سال پیش گفتیم متأسفانه باقیوت

در حال پیش رفتن است. جدیداً عده‌ای صحبت از کاهش وابستگی به دلار

می‌کنند. من حتی همان موقع اشاره کردم که از اولویت ذخایر ارزی کشور

از دل‌کنده‌شود حتی به سمت یورو و طلا برود که بعد صحبت از آن شد که

وابستگی به دلار بدین صورت است که امریکا با ابزار سلطه پولی می‌رود که

یکی از ابزارهایش بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول و سازمان تجارت

جهانی... است. و متعاقباً برخی گردانندگان او یک هم‌گوش به فرمان امریکا

هستند. بنابراین خرید و فروش نفت را با دلار تنظیم کردند.»

■ **تأکید بر ضربه زدن دلار؟**

این استاد علم اقتصاد تأکید می‌کند: «بر مرکز امریکاشناسی هم در مورد ضربه زدن به دلار اشاره کردیم اما از آن موقع دلار نه تنها ضربه نخورد، بلکه

روز به روز مقدس‌تر شد. حالا تأکید بر ضربه به زدن داریم.» در بحث‌های

اکادمیک و دانشگاهی استدلال کردیم که سهم امریکا از تولید ناخالص ملی

در دنیا بر ۱۸ درصد است. زمانی بعد از جنگ حدود ۴۰ درصد تولید ناخالصی

دست امریکا بود و حال‌این عدد به شدت پایین آمده است. ارزش پول ملی هر

کشور به توان و ظرفیت تولید مربوط می‌شود پس امریکا که الان ۶۰ درصد

تولید می‌دهد و هم خیلی از کشورهای می‌دانند اگر به تبدیل دلار هجوم ببرند

ضررات شدیدتری می‌خورند و مجبورند غیر مستقیم دلار حمایت‌کنند»

و این ادامه می‌دهد: «کنته دیگر این است که چه کسی یا چه تفکراتی نه

تنها این کاهش را در دستور کار قرار ندهد است، بلکه افزایش هم داده است؟

مثلاً در مورد نفت معظم رهبری در سال ۷۴ به دولت وقت فرمان دادند

که تبیین سیاست‌های بلندمدت بدون اکتفا به نفت را داشته باشیم. در این

اشاره دولت وقت جلساتی باوزار و برخی دانشگاهیان برگزار کرد که بنده نیز

در آن جلسه حضور داشتم. از آن زمان به‌جای کاهش وابستگی روند افزایشی

پیدا کرد و هر دولتی که بعد از جنگ روی کار آمد نه تنها به کاهش وابستگی

کشور و پول ملی و غیر نفت نینجامید، بلکه گورد دولت قبلی را هم زد. الان

هم با اینکه از اقتصاد مقاومتی و کاهش وابستگی و خام‌فروشی صحبت

می‌شود اما افزایش بیشتر هم شده است. حالا باید به دنبال این رفت که چرا

به‌جای اینکه کاهش وابستگی خام‌فروشی نفت باشد روند افزایشی است؟ و

شیهه این در دلار هم هست. وابستگی به دلار شدیدتر شده است.»

خوش‌چهره توضیح می‌دهد: «در دوره نهم یا دهم ۲میلیارد دلار در امریکا

به عنوان سهام به‌خورد رئیس‌جمهور دادند و در نهایت پول بلو شد و در

دادگاه امریکا حکم بر برداشت آن پول توسط امریکا صادر شد. حالا سوال

این است چرا این حجم بالا از دلار در امریکا به اسم سهام گذاشته‌اید؟ اینها

جریاناتی است که عقبه اطلاعاتی، استراتژی و هویشیاری لازم دارد. باید

تحقیق شود که از چه سالی وابستگی‌ها بیشتر شده و به‌جای اینکه ذخایر را

تعدیل کنند آیا کم کردند یا خیر؟ شرایط طوری است که دلار به تاپو تبدیل

به شدت است و گمان می‌کنند همه مسائل به دلار وابسته است در حالی که

اینطور نیست. مسکن و زمین به دلار و دلار را تباطی ندارد. مگر سیمان و

آهن وارداتی است که قیمت مسکن این اندازه بالا می‌رود؟ در یک جریان

سازمان یافته که حتماً به سرویس‌های جاسوسی برمی‌گردد، کاری کردند

که این وابستگی‌ها هم از نظر روانی و هم تصمیم‌گیری به شدت بالا می‌رود.

دلیلی ندار د این اندازه اقتصاد ما به دلار وابسته باشد. هیچ‌روی یک ایده

قوی وجود دارد و جهل و غفلت و نادادگی برخی مسئولان ما ز بعد از جنگ به

بعد داشتیم، این اتفاق افتاده است.»

■ **وابستگی اقتصادی به دلار وجود ندارد**

همچنین کمال سعیدعلی اقتصاددان در خصوص ساز و کار کاهش وابستگی اقتصاد

به دلار به «جوان» می‌گوید: «اصلاً به دلار وابستگی اقتصادی نداریم و معاملات ما با

دلار انجام نمی‌شوند اما از آنجایی که در

بودجه ما و یکسری مسائل مکتوب از نام دلار

استفاده می‌کنیم اینگونه است. بنابراین این

حرف به‌خوبهیم. سهممان از دلار را کاهش

دهیم درست نیست. ما با در هم، یورو، دینار عراق و یوان چین مبادله انجام

می‌دهیم. قیمت دلار که افزایش یابد یورو و یوان نیز افزایش می‌یابد، چراکه

ارزش ریال است که روز به روز تضعیف می‌شود. اگر تورم کنترل شود قیمت

ارز می‌تواند به ثبات برسد. وقتی همه چیز گران می‌شود ارزش‌های گران

می‌شوند.»

سعیدعلی با بیان اینکه با کنترل نقدینگی می‌توان تورم را کنترل کرد،

تصریح می‌کند: «کنترل نقدینگی با فروش نفت بیشتر محقق می‌شود.

اگر توافق‌هایی مثل برجام صورت گیرد و بانک‌ها برای نقل و انتقالات امکان

نیاز ارزی داشته باشند، قیمت ارز می‌تواند کنترل شود.» وی درباره امکان

دستیابی دولت به توافق‌های منطقه‌ای خاطر نشان می‌کند: «باید از دولت

برسیم که چقدر عزم خود را جزم کرده است تا تنش‌های منطقه‌ای خود را

کاهش دهد. هر گونه پیش‌بینی در خصوص کاهش قیمت ارز به تصمیمات

دولت برای تفاهم‌های منطقه‌ای، افزایش فروش نفت، تفاهم و قرار دادها با

چین از طرفی دیگر تعاملات با اروپا و غرب بستگی دارد. فعلاً به نظر می‌رسد

در رابطه با برجام قدم‌هایی در حال طی شدن است.»

وی در خصوص امکان‌پذیری تک‌نرخ شدن ارز، اضافه می‌کند: «در شرایط

فعلی این امکان وجود ندارد اما می‌توانند نرخ فروش ارز را به بازار آزاد نزدیک

کنند و هر چه این مقدار نزدیک‌تر رات کمتری توزیع می‌شود اما این با

یکسان‌سازی نرخ ارز تفاوت دارد.»

مسکن و زمین به دلار و برجام از تباطی ندارد. مگر
سیمان و آهن وارداتی است که قیمت مسکن این
اندازه بالا می‌رود؟ در یک جریان سازمان یافته
که حتماً به سرویس‌های جاسوسی برمی‌گردد،
کاری کردند که این وابستگی‌ها هم از نظر
روانی و هم تصمیم‌گیری به شدت بالا می‌رود

■ **تقویت پول ملی در گرو رشد تولید**

همچنین مرتضی افقه، تحلیلگر اقتصادی

درباره تقویت ارزش ریال در مقابل دلار به

«جوان» می‌گوید: «صل ارزش پول متکی

به تولید ملی است. بنابراین باید تلاش شود

تولید ملی افزایش پیدا کند. تولید ملی

می‌تواند دو نیاز را بر آورده کند؛ بخشی از

نیاز به واردات را کم می‌کند. بخش دیگر، اگر

تولید ملی به لحاظ کیفی و هم به لحاظ قیمتی مناسب باشد و قابل رقابت

باشد می‌تواند صادر شود و ارزآوری داشته باشد. این دو مورد یعنی هم

بی‌نیازی از ارز و هم ارزآوری ناشی از صادرات به معنای این است که ریال در

عزمی برای انجام‌شان وجود نداشته است و همیشه اولویت‌های غیر اقتصادی برجسته‌تر از اولویت‌های اقتصادی بودند.»

■ **تقویت بهره‌وری؛ لازمه تقویت پول ملی**

عطاء، بهرامی، تحلیلگر مسائل اقتصادی نیز

به «جوان» می‌گوید: «به طور کلی ارزش

پول ملی بهره‌وری اقتصاد را نشان می‌دهد.

اگر اقتصاد بهره‌ور اداره شود پول قدرتمند

و اگر نابهره‌ور باشد پولش ضعیف می‌شود.

یک حالت دیگری داریم که البته شامل

اقتصاد ما نمی‌شود، بلکه در کشورهای

عربی و حاشیه‌خلیج فارس موضوعیت

دارد. بنابراین کشورهای بسیار کوچک با درآمدهای هنگفت نفتی که دارند

پول‌های قوی دارند ولی بهره‌ور نیستند. اگر کویت به اندازه ما جمعیت

داشت دیگر نمی‌توانست این کار را کند. به همین خاطر آن کشورها به درد

مانعی خوردند. اگر بخواهیم اقتصاد کشورمان بهره‌ور اداره شود باید زمینه

شکوفایی آن را فراهم کنیم تا این اقتصاد شکوفا و بهره‌ور اداره شود. ما توان

مهندسی و مدیریت داریم. همچنین ژئوپلیتیک عالی و نظام سیاسی

قدرتمند هم داریم و اینها می‌توانند به بهره‌وری در اقتصاد کمک کنند.»

وی سپس با طرح این سؤال که چرا ما تا الان بهره‌ور نبودیم؟ می‌افزاید: «ما

اقتصادمان را با سیاست‌های غلط بمباران کردیم، متأسفانه با اقتصاد کاری

کردیم که سیگنال قیمت کلاً از بین رفته است. به دلیل اینکه داریم

قیمت‌گذاری می‌کنیم و سرمایه‌گذار دیگر نمی‌داند مزیت در چه چیزی

است و در چه چیزی نیست و این باعث می‌شود خود به‌خود اقتصاد از حالت

تعادل خارج شود. مسئله بعدی، اینکه اقتصاد با بانک زده است و ما

مقررات‌زایی افراطی در بخش پول و در بخش واقعی اقتصاد و کسب و کار

داشتیم. وقتی شما می‌خواهید کاری راه بیندازید شروع نکرده تا دو سال

بعد دنبال مجوز، پروانه و... هستید. اما نظام بانکی حاکم مطلق است و

قانونی ندارد و بنابراین هیچ کس هم پاسخوگ نیست. وقتی در اقتصاد شما

بانک‌ها روزی ۵ هزار و ۵۰۰ میلیارد پول چاپ می‌کنند طبیعتاً دنبال کار

دویدن دیوانگی است و از همین جهت می‌گویند تولید کننده یا دیوانه است

یا عاشق است.»

بهرامی تصریح می‌کند: «علاوه بر مشکلات ساختاری که در گذشته

داشتیم یک مشکل دیگر هم از سال ۹۷ به اقتصاد اضافه کردیم که ویران

کرد. این متغیر خاصی که به اقتصاد ما اضافه شده ارزش پول را تضعیف

کرده است. یعنی قیمت ریال در حالت عادی ۵۰ هزار تومان نیست ولی

نظام چند نرخ ارزی که از سال ۹۷ ایجاد کردیم باعث شده که تورم‌های

بالا‌تر از حالت عادی داشته باشیم و پولمان هم بیشتر تضعیف شود و ریالی

که الان باید در برابر هر دلار بین ۲۵ تا ۳۰ تومان باشد ۱۵۰ تا ۶۰ هزار

تومان شده است. یعنی دو برابر ضعف‌تر شده است. اگر بخواهیم واحد

پولی را در کوتاه مدت قدرتمند کنیم باید نظام چند نرخ ارزی سربمأ

برچیده شود. نظام چند نرخ ارزی ابزار مقابله با تحریم نیست، بلکه ابزار

مؤثر کردن تحریم است.» این تحلیلگر اقتصادی می‌گوید: «در گام اول باید

نظام چند نرخ ارزی برچیده شود و در گام بعدی باید قیمت‌گذاری‌ها

را حذف کنیم و نظام پولی را در خدمت اقتصاد بگیریم تا آن‌را قانونمند و

دست و پای مردم را باز کنیم تا در اقتصاد کار کنند. در حال حاضر انرژی

ما بسیار مفت تقسیم می‌شود. نزدیک ۲۰۰میلیارد دلار ارزی باقیمت دلار

۷۰۰ در صنعت توزیع می‌شود و خروجی آن برای یک صنعت عقب افتاده

و تا کارآمدی مثل فولاد یا بهره‌وری ناچیز و تکنولوژی خیلی عقب مانده

ظاهر ۱۰۸ هزار میلیارد تومان سود خالص در این صنعت شناسایی شده

که این انرژی مفت است.»

وی می‌افزاید: «خودروسازی که محل تلاقی فناوری و نشانه هایتک و سبمل

هر صنعتی است و از همه‌جا چیزی را درون خودش دارد متأسفانه زبان

می‌دهد، بنابراین پارانه انرژی باید جمع و قیمت‌گذاری حذف شود، کسب

و کار راحت شود و بازار پول را قانونمند کنیم تا اینطوری هرج و مرج در آن

نشاند و بانک‌ها حق نداشته باشند یک ریال اضافه بر داشت کنند. به دلیل

اینکه این کار عین زدی است. راهکارهای بلندمدتی برای تقویت و ارتقای

پول داریم، یعنی پتانسیل‌هایی داریم که بتوانیم یک پول قوی در یک بازه

زمانی بلندمدت داشته باشیم. نزدیک به ۹۰ میلیون جمعیت داریم و در

جای بسیار مهمی واقع شدیم و اگر از جهت نفت و گاز در دنیا اولیم و از جهت

منابع در دنیا جزو چهار، پنج کشور دنیا هستیم. همچنین ژئو کالجبر داریم

و در منطقه، مرکز دایره جمعیت مسلمان و شیعی هستیم و پل پیروزی

نظام قضطی‌ای آینده‌هستیم. این بسته پتانسیل‌ها را هیچ کشوری در دنیا

ندارد (حتی چین هم ندارد) و از این جهت ایران یک بسته بسیار پر قدرت از

امکانات بافوقه دارد.»

■ **جمع‌بندی**

به‌نظر می‌رسد ظرفیت‌های لازم برای تقویت ارزش پول ملی در مقابل دلار

و همچنین کاهش وابستگی به دلار وجود دارد، اما عملی شدن آن در گرو

همت مسئولان و عبور از تله تعارض منافع است که این روزها در ساخت‌های

متخلف دیده می‌شود و ادامه این مسیر جز تهدید رفاه مردم چیزی در پی

خواهد داشت.

تکالیف قانونی دستگاه‌ها در ارتقای حکمرانی در حوزه ریال

بانکی، مالیاتی و مبارزه با پولشویی است که به حاکمیت این امکان را می‌دهد:

• **اولاً**، تراکنش‌های خارج از نظام بانکی (انجام معاملات با

سکائپ، ارز و سکه و ظهور نویسی چک) را محدود کند.

• **ثانیاً**، در ارتبساط با هر تراکنش بانکی، از اطلاعات هویتی، مکانسی و اقتصادی فرستنده و گیرنده وجه

مطلع باشد.

• **ثالثاً**، در ارتباط با تراکنش‌های با مبالغ قابل توجه، دقیقاً

بداند هدف از انجام تراکنش چیست چه بوده است.

• **رابعاً**، بتواند با استفاده از اطلاعات به دست آمده، حقوق

عامه، اعم از دریافت مالیات قانونی و جلوگیری از اقدامات

مجرمانه (اعم از پولشویی و تأمین مالی اقدامات پولشویی

و جلوگیری از اعمال سوداگرانه را پیگیری نماید.

به تعبیر دیگر می‌توان گفت تقویت حکمرانی در حوزه

ریال می‌تواند فضای اقتصادی کشور را شفاف‌تر کرده

و ظرفیت سیاست‌گذاری و مدیریت اقتصادی را تقا

دهد. افزایش شفافیت اقتصادی به تسهیل نظارت بر

فعالیت‌های بانک‌ها و مؤسسات مالی، جلوگیری از

فرار مالیاتی و بهبود تراز بودجه‌ای، فراهم کردن امکان

اخذ مالیات‌های تنظیمی، مبارزه با فساد اقتصادی،

